

АДАПТИВНЕ УПРАВЛІННЯ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА. Серія Педагогіка

Рішенням колегії Міністерства освіти і науки України видання перереєстроване та включене до Переліку електронних наукових фахових видань України (категорія «Б») в галузі педагогічних наук, спеціальності – 011, 012, 013, 014, 015, 016, 231. Наказ МОН України від 02.07.2020 № 886.
Випуск 15 (29), 2023

1. АДАПТИВНЕ УПРАВЛІННЯ В ТЕОРІЇ ОСВІТИ

1. Борсук Дмитро	Організація експериментальної перевірки комплексної моделі управління маркетинговими комунікаціями закладу загальної середньої освіти
------------------	---

2. УПРАВЛІННЯ АДАПТИВНИМИ ПРОЦЕСАМИ В ОСВІТНІЙ ПРАКТИЦІ

2. Лупінович Світлана, Лапшина Ірина	Застосування моделі учня першого класу для супроводу адаптації першокласників з особливими освітніми потребами до навчання
3. Діденко Жанна, Максимова Ірина, Нікішина Анжела	Використання комунікативних вправ для розвитку м'яких навичок у студентів на заняттях англійської мови

3. АКТИВІЗАЦІЯ АДАПТИВНИХ ПРОЦЕСІВ В ОСВІТІ

4. Борова Тетяна, Ян Сісі	Формування профілю викладача закладу вищої освіти на основі компетентнісного підходу
5. Демедюк Юрій	Громадянська освіта як фундамент євроінтеграційних прагнень України
6. Драгунова Віра	Консалтингові послуги в закладах вищої освіти

4. ЗАРУБІЖНИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ АДАПТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

7. Кравченко Ганна, Дзин Лань	Сучасні тенденції ефективності розвитку організаційної культури (на прикладі університетів провінції Сичуань, КНР)
8. Мировська Маріола	Співпраця польського та українського університетів в умовах воєнного стану в Україні

5. АДАПТИВНИЙ ХАРАКТЕР СОЦІАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ

9. Захарова Ганна, Максимова Ірина, Діденко Жанна	Педагогічні умови формування духовних потреб студентської молоді на адаптивних засадах
10. Кучер Світлана	Систематизація консультативного середовища закладу професійної освіти на основі технології педагогічного коучингу
11. Лучанінова Ольга	Трансверсальна компетентність магістра з професійної освіти як засіб адаптації до професійної діяльності й особистісного розвитку

Затверджено до друку рішенням засідання Вченої ради Української інженерно-педагогічної академії, м. Харків (протокол № 8 від 28.03.2023 року).

© Українська інженерно-педагогічна академія.

© Громадська організація «Школа адаптивного управління соціально-педагогічними системами».

© Автори.

УДК378

[https://doi.org/10.33296/2707-0255-15\(29\)-03](https://doi.org/10.33296/2707-0255-15(29)-03)

Жанна ДІДЕНКО

ORCID 0000-0002-7897-5428

Викладач кафедри педагогіки,
іноземної філології та перекладу
Харківського національного
економічного

університету імені Семена Кузнеця
м. Харків

d0504005760@gmail.com

Ірина МАКСИМОВА

ORCID: 0000-0002-2507-5792

старший викладач кафедри
педагогіки,
іноземної філології та перекладу
Харківського національного
економічного

університету імені Семена Кузнеця,
м. Харків

maksymoviryna@gmail.com

Анжела НІКІШИНА

ORCID: 0000-0002-6182-8405

викладач кафедри педагогіки,
іноземної філології та перекладу
Харківського національного
економічного

університету імені Семена Кузнеця,
м. Харків

angel_nikishina@yahoo.com

ВИКОРИСТАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ ВПРАВ ДЛЯ РОЗВИТКУ М'ЯКИХ НАВИЧОК У СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Анотація. Стаття присвячена проблемі розвитку м'яких навичок у студентів, а саме комунікативних навичок, на заняттях англійської мови за допомогою комунікативних практик. У дослідженні розкривається поняття “комунікативна компетенція”, як здатність особистості поєднувати знання мови та вміння спілкуватися з людьми. Наведені зразки спеціально розроблених вправ для набуття студентами комунікативної компетенції для розвитку комунікативних вмінь. Також наведені класифікації м'яких навичок багатьма

дослідниками і акцентується увага на тому факті, що у всіх виділені окремо комунікативні навички, що свідчить про їх важливу роль у житті людини та її успішності. Мета статті - визначити роль комунікативних вправ в організації та мотивації студентів та запропонувати комплекс вправ, які можна використовувати для різних форматів навчання на всіх етапах уроку англійської мови, спрямованих на формування та розвиток комунікативних м'яких навичок. Розроблені вправи допоможуть набуті вмінь створювати презентації, переконувати, працювати у команді, виявляти лідерські навички студентів економічних спеціальностей. У статті звертається увага на доцільність використання комунікативних вправ для розвитку комунікативної компетенції, яка забезпечує особистість здатністю застосовувати в конкретному виді спілкування знання мови та поєднувати її з життєвою ситуацією. Були досліджені специфічні якості комунікативних вправ, які мають бути творчими, для використання нестандартних рішень, інтерактивними для залучення більшого круга студентів, інформативними для підтримання інтересу до вправ. Були наведені приклади комунікативних практик для прискорення формування та розвитку важливих навичок у студентів. Вважається, що існує недостатньо розроблених вправ на набуття м'яких навичок студентів, не всі навички, які класифіковані по групам, беруться до уваги і практикуються на заняттях. Сучасність потребує більш ретельних досліджень цієї сфери.

Ключові слова: комунікативні вправи, комунікативна компетенція, м'які навички, творчі вправи, публічні виступи, співпраця.

Вступ. Навички 21-го століття, чи м'які навички, необхідні для виживання та процвітання у світі. Вони представляють основу для навчання, яка включає не тільки професійні уміння, але вміння спілкуватися, працювати в команді, швидко адаптуватися до ситуації, вміти ставити цілі та поступово їх досягати. Для цього необхідно мати певні комунікативні навички через методичне тренування вмінь за допомогою вправ, які наближають студентів до реального життя і допомагають їм підготуватися до майбутньої професії. Цілеспрямоване використання комунікативних вправ допоможе учасникам навчального процесу відчувати, що вони не тільки вивчають мову, але вона стає засобом спілкування, допомагає опанувати нові знання, розвивати особистісні якості і презентувати свої ідеї [1]. Варто підкреслити, що комунікативні вправи на заняттях англійської мови допоможуть студентам набуті вмінь комунікативних навичок та подолати проблеми взаємодії з іншими учасниками комунікативного процесу найближчим часом.

Аналіз літературних джерел. Комуникативним вправам, як засобам формування м'яких навичок у студентів на заняттях іноземної мови присвячено не так багато закордонних досліджень. Наприклад, Р. Латіф, С. Мумтаз, Р. Мумтаз (Latif R., Mumtaz S) звернули увагу на ефективність комуникативних вправ у формуванні навичок критичного мислення [6]. Використання вправ для розвитку навичок працювати у команді стали предметом дослідження у В. Діаз, М. Браун, С. Селмонз (Diaz V., Brown M., Salmons S.) [3]. Розвитку м'яких навичок на практиці приділили увагу у своїй роботі Е. Деламіко та С. Верона (Dall'Amico E., Verona S.)

Серед вітчизняних вчених роль комуникативних вправ для розвитку та формуванню м'яких навичок подано у наукових роботах Л. Мамчур [16]. Дослідниця Л. Бадюл акцентувала на природної комунікації, яку створюють комуникативні вправи [10]. Декілька вітчизняних учених, зокрема І. Лобачова, В. Щербіна зробили дослідження присвячені проблемам комуникативності та використанню комуникативних вправ в процесі навчання англійської мови на заняттях [14,19].

В наукових роботах К. Коваль, Н. Длугунович, Ж. Діденко приділяється увага класифікації м'яких навичок [11,12,13]. Характеристики поняття м'які навички, а саме особливості спілкування, висвітлено в публікаціях закордонних науковців К. Ананіадоу (K. Ananiadou), М. Бялік, М. Сінк (M Cinque,) Б. Тріллінг, Ч. Фейдл [1,18].

Мета статті. Визначити роль комуникативних вправ в організації та мотивації студентів. Запропонувати комплекс вправ, які можна використовувати для різних форматів навчання на всіх етапах уроку англійської мови, спрямованих на формування та розвиток м'яких навичок, які включають вміння створювати презентації, переконувати, працювати у команді, виявляти лідерські навички студентів економічних спеціальностей.

Виклад основного матеріалу. Згідно з класифікаціями м'яких навичок, розроблених фахівцями, існує декілька їх типів, наприклад:

комунікативні навички, особистісні та професійні [2], деякі науковці відокремлюють наступні: особиста ефективність, комунікативні навички, управлінські, стратегічні [18], а Н. Мохначова додає навички управління інформацією [15]. Але серед всіх класифікацій обов'язково присутні комунікативні навички, які допомагають людині працювати в команді, пояснювати складні речі, запобігати конфліктам, висловлювати думки та ідеї правильно. Комунікативні навички допомагають швидше адаптуватися до нового місця та сприяють ефективному виконанню робочих завдань. Тому дуже важливо для майбутніх фахівців вже з часів навчання у університетах набувати комунікативних навичок, які пов'язані з комунікативною компетенцією.

Згідно з словником термінів і понять сучасної освіти “компетентність комунікативна – здатність особистості застосовувати в конкретному виді спілкування знання мови, способи взаємодії з людьми, що оточують її та перебувають на відстані, навички роботи в групі, володіння різними соціальними ролями” [17]. Для розвитку комунікативної компетенції на заняттях необхідно використовувати комунікативні вправи, які поступово підготують студентів спілкуватись іноземною мовою у соціумі. У своїх дослідженнях І. Лобачова приділяє особливу увагу комунікативним вправам і вважає, що такі види діяльності сприяють створенню комунікативного середовища і подальшого використання мовного матеріалу в реальних життєвих ситуаціях [1]. Л. Мамчур розробила низьку вимог, яким повинні відповідати комунікативні вправи, серед яких: наявність у вправах елементів інтерактивності; інформативності, яка необхідна для спілкування; присутність соціокультурної спрямованості та заохочувальних елементів для сприймання чужого висловлювання; моделювання ситуації, наближеної до реальності [16]. У дослідницькій роботі Л. Бадюл згадується про творчий характер вправ, що вимагає від студентів розв'язати задачу не логічним шляхом, а нестандартним, який змінює хід мислення та веде до появи нових знань за рахунок евристичних методів пошуку [10].

Оскільки словник методичних термінів і понять трактує комунікативні

вправи — як вид творчих вправ, які забезпечують формування мовленнєвих умінь і високий рівень практичного володіння мовою [17], то формування м'яких навичок є одним з основним завдань під час навчання студентів. Ми розробили низку комунікативних вправ для розвитку таких навичок як вміння працювати у команді, бути лідером групи, виступати публічно.

І. Вміння працювати у команді

В академічному тлумачному словнику української мови поняття співпраця трактується як спільна з ким-небудь діяльність, коли кілька людей об'єднуються для роботи над загальною задачею. За твердженням М. Бялик, Б. Триллінг та Ч. Фейдл, існує декілька перевірених методик викладання навичок співпраці в рамках навчальної діяльності це досягнення групових домовленостей з приводу розподілу завдань та призначення відповідальних за них, які закладають фундамент для поділу праці та злагодженості дій [18]. Студентам треба пояснювати, що у будь-якому колективі, де вони працюють з іншими, важливо розвивати почуття команди. Командна робота допомагає на заняттях створити середовище, в якому може процвітати творчість. Для цього доцільно організувати мозковий штурм під час якого майбутні фахівці діляться альтернативними точками зору та вирішують проблеми. Співпраця об'єднує сили учасників команди та призводить до ефективних та якісних дій. Студенти вчаться будувати довіру та встановлювати міцні стосунки з членами команди, об'єднуючись для подолання перешкод, тому важливо давати студентам завдання, які зосереджені на колективній роботі та вирішенні проблем. Вправа «Вгадай тему» допоможе активізувати не тільки лексичні навички, але набути навичок відповідальності за команду, за результат та продемонструє важливість співпраці.

Вправа І «Вгадай тему»

1. Divide all students in teams of four, and they need to be at their computers.
2. Send each person a one-word clue.
3. All four clues together will reveal a common theme. For example, 'dress', 'model', 'trendy' and 'haute couture' are all connected by the theme 'fashion'.

4. Use only email to communicate.

5. The group must coordinate to find the answer and be the first team to email it to you

II. Практика лідерства.

Ефективні керівники долучаються до життя персоналу, тому наступна вправа допоможе студентам налагодити контакти в групі та виконати ролі керівник – підлеглий

1. Divide students into groups, each group names its leader.

2. Ask team leaders to find out something about the personal lives of the people in a team. For example, it may be a favourite sport team, hobby, pets, dishes.

3. Make a story about your staff, after talking to your team,

«Story telling» розвиває лідерські навички, сприяє поліпшенню відносин між командою та керівником та розвиває навички спілкування.

III. Практика підготовки виступати публічно.

Вміння виступати публічно – одна з гнучких навичок, яка допомагає концентрувати увагу на тому, що оратор хоче донести і що має значення у реалізації мети фахівця у сфері менеджменту. По-перше, виступ перед аудиторією це трансляція впевненості в тому, про що розповідає доповідач, по-друге, промова переконує слухачів в чомусь, тому на заняттях з англійської мови необхідно навчити студентів декільком технікам взаємодії з клієнтом. Для формування ораторських навичок доцільно використовувати сумісне створювання презентацій, яке спрямовано на розвиток низки навичок одночасно: вміння працювати самостійно та разом, гнучкості, бо студентам необхідно прислуховуватися до думки інших. Під час роботи активізується критичне та креативне мислення. Студенти відбирають та аналізують цінність матеріалу, а потім мають нагоду творче презентувати його. Розглянемо етапи створення презентації. 1. Підготовчий: навчання технікам спілкування: підтримувати увагу присутніх допоможе контакт «тет-а-тет», який навчить студентів дивитися слухачам в очі, розмовляти з ними, а другий прийом- мовчати, якій вважається

ще одним ефективним способом залучення уваги аудиторії. II. Основний етап – вибір теми, постановка задач (що оратор хоче донести до слухачів, які переконливі аргументи використати, яка кінцева ціль). III. Заключний етап – захист проекту або презентація.

На підготовчому етапі рекомендуються вправи з метою розвивати впевненість, сміливість, вчитися дивитися один одному в очі, тому що для майбутнього менеджера важливо вміти спілкуватися не пафосно, а довірливо

Вправа 1. «Тет-а-тет»

1. Divide students into pairs.
2. Ask students to look at each other eyes to eyes.
3. Tell each other about weather (his or her nice clothes, about a new car or house).

Вправа 2. «Eyes to eyes»

1. Divide students into pairs.
2. Ask students to look at each other eyes to eyes
3. Student A: Ask as many questions as he/she can. Student B: Answer the questions.

Вправа 3. «Silence»

Вправа «Silence» допоможе студентам розвинути вміння впливати на аудиторію за допомогою мовчання, тобто, зупинки презентації на деякий час, щоб привернути більш уваги якщо слухачі втратили інтерес до презентації, або втомилися.

1. Instruct a student-speaker to develop a short presentation about any good or service and stop in some minutes to see the reaction of other students.
2. Ask students to listen to the speaker.
3. Have a discussion about how the students-listeners felt when the speaker stopped talking.

Вправа 4. Гра «По колу»

Для розвитку навичок аргументації під час підготовки до публічного виступу на основному етапі добре проводити гру «По колу». Всі учасники

сїдають у коло. Хтось один промовляє твердження, наприклад: Adidas trainers are better than Puma ones. Після цього кожен наступний учасник повинен «збільшити» аргументом це висловлювання. Наприклад, Adidas trainers are better than Puma ones. Their quality is better and they are more comfortable. Гра продовжується поки у студентів є ідеї. Для відпрацювання навички аргументувати, краще скласти висловлювання, пов'язане з темою презентації, яку потрібно підготувати.

Висновки. Аналіз сучасних досліджень щодо комунікативних прав дозволив зробити висновок, що комунікативні вправи є творчими методами з'єднання знань та практики, які ефективно впливають на розвиток комунікативних навичок студентів, становляться міцною основою поетапного розвитку м'яких навичок командної роботи, публічної комунікації та інших і відповідають вимогам інтеграції іншомовної та профільної підготовки студентів. Ефективність комунікативних практик як засобу розвитку м'яких навичок у студентів, як нам здається, буде вищою в умовах дотримання таких принципів, як: використання мови як цілісної системи, а не набору граматичних та лексичних явищ; використання мови як засобу спілкування та створення викладачем навчальних матеріалів та завдань, орієнтованих на зміст комунікації, а не на форму; створення на заняттях простору, де можна практикувати і соціальні навички, а не тільки предметні знання та вміння.

Створено комплекс вправ, який містить вправи як підготовчих етапів так і основних, де можна простежити результат кропіткої роботи – презентацію, публічний виступ чи фінальну колективну роботу.

Перспективи подальших досліджень. Розроблення нових практик для подальшого розвитку м'яких навичок у студентів та аналіз впливу різних видів вмінь на успішність студентів в навчанні та житті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ananiadou K. 21st Century Skills and Competences for New Millennium

Learners in OECD Countries. OECD Education Working Papers. 2009. №41. С. 5–33.

2. Cinque M. Soft skills development in European countries / M. Cinque. // Tuning Journal. 2016. №2. С. 389–427.

3. Diaz V., Brown M., Salmons J. Unit 4: Assessment of Collaborative Learning Project Outcomes. Educause Learning Initiative, 2010. URL: <https://studylib.net/doc/18522428/assessmentof-collaborative-learning-project-outcomes> (дата звернення 13.03.2023)

4. Dall'Amico E., Verona S. Cross-country survey on soft skills mostly required by companies to medium/high skilled migrants. Methodological approach for a common framework of Soft Skills at work, 2015, Torino. – URL: https://conseil-recherche-innovation.net/sites/default/files/public/articles/vhsm_determination_of_soft_skills.pdf(дата звернення: 10.03.2023)

5. De Bono Six Thinking Hats Model to teach critical thinking and hard and soft skills forming professional competence of international relations specialist 32 problem solving skills essential for success in the 21st century economy. Creative Education, 6(3), pp.380–391. URL: <https://www.scirp.org/journal/paperinformation.aspx?paperid=54681>(дата звернення: 10.03.2023)

6. Latif R., Mumtaz S., Mumtaz R., Hussain A. A comparison of debate and role play in enhancing critical thinking and communication skills of medical students during problem based learning // Biochemistry and Molecular Biology Education. 2018. № 46 (4). P. 336–342. – URL: <https://doi.org/10.1002/bmb.21124>(дата звернення: 10.03.2023)

7. Loveless B. Teaching Soft Skills: The Complete Guide [Електронний ресурс] Educationcorner. 2021. URL: <https://www.educationcorner.com/social-emotional-learning-guide.html>.(дата звернення: 10.03.2023)

8. Mosquera I. Ideas to bring soft skills into the English classroom [Електронний ресурс] 2019. URL: <https://www.teachingenglish.org.uk/blogs/ingrid-mosquera-gende/ideas-bring-soft-skills-english-classroom>.

9. Training Materials on Soft Skills, Management & Communication Skills [Електронний ресурс] Skills Converged. 2020. URL: <https://www.skillsconverged.com/>.(дата звернення: 10.03.2021)

10. Бадюл Л. М. Цибух Л. М. Творчі вправи як засіб розвитку комунікативної компетенції студентів ю Наука і освіта. №1.2015. С.5-8.

11. Діденко Ж. І. Формування м'яких навичок у майбутніх менеджерів на заняттях англійської мови в умовах дистанційного навчання. Актуальні питання гуманітарних наук. : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених/ М-во освіти і науки України, Дрогобицький держ. пед ун-т імені Івана Франка, 2021. випуск 35, том 2. С. 266-271

12. Длугунович Н. А. Soft skills як необхідна складова підготовки ІТ-фахівців. Вісник Хмельницького національного університету. 2014. №6. С. 239–

242.

13.Коваль К. О. Розвиток «SOFT SKILLS» у студентів — один з важливих чинників працевлаштування . Вісник Вінницького політехнічного інституту. 2015. №2. С. 162–167.

14.Lobachova, I. Комунікативні вправи в удосконаленні іншомовної мовленнєвої компетентності майбутніх педагогів .Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота», (1(48), С231–234. URL:<https://doi.org/10.24144/2524-0609.2021.48.231-234>

15.Махначова Н. М.А. К. Мідляр. «SOFT SKILLS» КЕРІВНИКА ПІДПРИЄМСТВА. Економіка та управління підприємствами. 2017. №17. С. 380–383.

16. Мамчур Л. Комунікативні вправи – стрижень мовного навчання у загальноосвітній школі. Актуальні проблеми прикладної лінгвістики : матеріали Міжнародної Інтернет-конференції (8-9 листопада 2015 року). Умань, 2016. С. 48-51

17. Словник термінів і понять сучасної освіти / уклад. : Л. М. Михайлова, О. В. Пагава, О. В. Проніна. За заг. ред. Л. М. Михайлової. Северодонецьк, 2020. 194 с.

18.Фейдл Ч. М. Бялик, Б. Трилинг Четырёхмерное образование [Електронний ресурс] / Center for Curriculum Redesign. 2015. URL:http://nios.ru/sites/nios.ru/files/poleznoe/4D_Education_0.pdf(дата звернення: 10.03.2021)

19.Щербина В.В. Інсценування як засіб розвитку комунікативних навичок. Викладання мови у вищих навчальних закладах освіти. 2020. №36. С. 175-185.

20.Шафер Д. Мистецтво переконання. Дев'ять способів вплинути на людей [Електронний ресурс] ИНА “Українські Новини”. 2019. URL : <https://life.nv.ua/ukr/blogs/mistectvo-perekonannya-9-sposobiv-vplinuti-na-lyudey-50026769.html>.(дата звернення: 10.03.2021)

21.Юрген Коберляйн-Керлер Методика Формування проектувальної компетентності у майбутніх викладачів технічних дисциплін на засадах міждисциплінарного підходу Електронне наукове фахове видання «Адаптивне управління: теорія і практика» Серія «Педагогіка» Випуск 13 (25), 2022

References

1. Ananiadou K. 21st Century Skills and Competences for New Millennium Learners in OECD Countries. OECD Education Working Papers. 2009. №41. S. 5–33.

2. Cinque M. Soft skills development in European countries / M. Cinque. // Tuning Journal. 2016. №2. S. 389–427.

3. Diaz V., Brown M., Salmons J. Unit 4: Assessment of Collaborative Learning Project Outcomes. Educause Learning Initiative, 2010. URL: <https://studylib.net/doc/18522428/assessmentof-collaborative-learning-project-outcomes> (data zvernennia 13.03.2023)

4. Dall'Amico E., Verona S. Cross-country survey on soft skills mostly required by companies to medium/high skilled migrants. Methodological approach for a common framework of Soft Skills at work, 2015, Torino. – URL: https://conseil-recherche-innovation.net/sites/default/files/public/articles/vhsm_determination_of_soft_skills.pdf(data zvernennia: 10.03.2023)
5. De Bono Six Thinking Hats Model to teach critical thinking and hard and soft skills forming professional competence of international relations specialist 32 problem solving skills essential for success in the 21st century economy. Creative Education, 6(3), pp.380– 391. URL: <https://www.scirp.org/journal/paperinformation.aspx?paperid=54681>(data zvernennia: 10.03.2023)
6. Latif R., Mumtaz S., Mumtaz R., Hussain A. A comparison of debate and role play in enhancing critical thinking and communication skills of medical students during problem based learning // Biochemistry and Molecular Biology Education. 2018. № 46 (4). P. 336–342. – URL: <https://doi.org/10.1002/bmb.21124>(data zvernennia: 10.03.2023)
7. Loveless V. Teaching Soft Skills: The Complete Guide [Elektronnyi resurs] / V. Loveless // Educationcorner. 2021. URL: <https://www.educationcorner.com/social-emotional-learning-guide.html>.(data zvernennia: 10.03.2023)
8. Mosquera I. Ideas to bring soft skills into the English classroom [Elektronnyi resurs] / Mosquera. 2019. URL: <https://www.teachingenglish.org.uk/blogs/ingrid-mosquera-gende/ideas-bring-soft-skills-english-classroom>.
9. Training Materials on Soft Skills, Management & Communication Skills [Elektronnyi resurs] // Skills Converged. 2020. URL: <https://www.skillsconverged.com/>.(data zvernennia: 10.03.2021)
10. Badiul L. M. Tsybukh L. M. Tvorchy vpravy yak zasib rozvytku komunikativnoi kompetentsii studentiv yu Nauka i osvita. №1.2015. S.5-8.
11. Didenko Zh. I. Formuvannia miakykh navychok u maibutnikh menedzheriv na zaniattiakh anhliskoi movy v umovakh distantsiinoho navchannia. Aktualni pytannia humanitarnykh nauk. : mezhvuzivskyi zbirnyk naukovykh prats molodykh vchenykh/ M-vo osvity i nauky Ukrainy, Drahobytskyi derzh. ped un-t imeni Ivana Franka, 2021.– vypusk 35, tom2. S. 266-271
12. Dluhunovych N. A. Soft skills yak neobkhidna skladova pidhotovky IT-fakhivtsiv. Visnyk Khmelnytskoho natsionalnogo universytetu. 2014. №6. S. 239–242.
13. Koval K. O. Rozvytok «SOFT SKILLS» u studentiv — ody z vazhlyvykh chynnykiv pratsevlashtuvannia . Visnyk Vinnytskoho politekhnichnogo instytutu. 2015. №2. S. 162–167.
14. Lobachova I. Komunikativni vpravy v udoskonalenni inshomovnoimovlennievoi kompetentnosti maibutnikh pedahohiv . Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriya: «Pedahohika. Sotsialna robota», (1(48), S231–234. URL: <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2021.48.231-234>
15. Makhnachova N. M. A. K. Midliar. «SOFT SKILLS» KERIVNYKA

PIDPRYIEMSTVA. Ekonomika ta upravlinnia pidpryemstvamy. 2017. №17. S. 380–383.

16. Mamchur L. Komunikatyvni vpravy – stryzhen movnoho navchannia u zahalnoosvitnii shkoli. Aktualni problemy prykladnoi linhvistyky : materialy Mizhnarodnoi Internet-konferentsii (8-9 lystopada 2015 roku). Uman, 2016. S. 48-51

17. Slovnyk terminiv i poniat suchasnoi osvity / uklad. : L. M. Mykhailova, O. V. Pahava, O. V. Pronina. Za zah. red. L. M. Mykhailovoi. Sievierodonetsk, 2020. 194 s.

18. Feidl Ch. M. Bialyk, B. Tryllynh Chetyrëkhmernoie obrazovanye [Elektronnyi resurs] / Center for Curriculum Redesign. 2015. URL:http://nios.ru/sites/nios.ru/files/poleznoe/4D_Education_0.pdf(data zvernennia: 10.03.2021)

19. Shcherbyna V.V. Instsenuvannia yak zasib rozvytku komunikatyvnykh navychok. Vykladannia movy u vyshchykh navchalnykh zakladakh osvity. 2020. №36. S. 175-185.

20. Shafer D. Mystetstvo perekonannia. Deviat sposobiv vplynuty na liudei [Elektronnyi resurs] YnA “Ukrainski Novyny”. 2019. URL : <https://life.nv.ua/ukr/blogs/mistectvo-perekonannya-9-sposobiv-vplinuti-na-lyudey-50026769.html>.(data zvernennia: 10.03.2021)

21. Yurhen Koberliain-Kerler Metodyka Formuvannia proektualnoi kompetentnosti u maibutnikh vykladachiv tekhnichnykh dystsyplin na zasadakh mizhdistsiplinarnoho pidkhodu Elektronne naukove fakhove vydannia «Adaptyvne upravlinnia: teoriia i praktyka» Serii «Pedagogika» Vypusk 13 (25), 202

Zhanna DIDENKO,

Lecturer of the Department of Pedagogy, Foreign Philology and Translation, Kharkiv National University of Economics, Kharkiv
ORCID: 0000-0002-7897-5428

Iryna MAKSYMOMA,

Senior Lecturer of the Department of Pedagogy, Foreign Philology and Translation, Kharkiv National University of Economics, Kharkiv
ORCID: 0000-0002-2507-5792

Anzhela NIKISHYNA,

Lecturer of the Department of Pedagogy, Foreign Philology and Translation, Kharkiv National University of Economics, Kharkiv
ORCID: 0000-0002-6182-8405

PRACTICE USE OF COMMUNICATIVE EXERCISES AT ENGLISH LESSONS FOR DEVELOPING STUDENTS' SOFT SKILLS

Abstract. The article is dedicated to the problem how to develop students soft skill with the help of communicative exercises in English classes. In the study the concept of communicative competence as the ability to achieve communicative goals in a socially appropriate manner and its development with the help of specific tasks was considered. The classification of soft skills was also provided by various researchers, but communicative skills are considered separately. The purpose of the article is to determine the role of communicative exercises in the organization and motivation of students and to propose a set of exercises that can be used for different learning formats at different stages of the English language lesson, aimed at the formation and development of soft skills, which include the ability to create presentations, to persuade, to work in a team, to show different specialties students leadership skills. The article draws attention to the usefulness of communicative exercises for the development of communicative competence, which provides a person with the ability to apply language knowledge in a specific type of communication and combine it with a life situation. The specific qualities of communicative exercises were investigated and defined their main features. They should be creative, to use non-standard solutions, interactive to attract a larger group of students, informative to maintain interest to the exercises. Examples of communicative practices that will accelerate the development of important students skills were given. It is believed there are lack of sufficiently developed exercises to boost students soft skills. Not all kinds of soft skills which are classified in groups are taken into consideration and developed in classes. Modern society needs more thorough research in this field.

Key words: soft skills, communicative exercises, communicative competence, creative exercises, public speech, collaboration.